

آموزش جغرافیا در کشورها

آموزش جغرافیا در آلمان

مجتبی مقصودی
کارشناس ارشد مدیریت آموزشی

رتبه را به خود اختصاص داده است. نظام آموزش و پرورش در آلمان تا قبل از جنگ جهانی دوم متمرکز بود، اما بعد از اشغال این کشور به دست متفقین به صورت غیرمتمرکز درآمد [۳].

ساختار نظام آموزش و پرورش

مسئولیت نظام آموزشی آلمان در درجه اول با «ایالات»^۱ است و دولت فدرال تنها نقش کوچکی در این مورد دارد. آموزش پیش‌دبستان^۲ برای تمام کودکان بین سه تا شش سال اختیاری است. پس از آن حضور در مدرسه اجباری است. در اکثر موارد، طول مدت تحصیل ۱۱ تا ۱۲ سال است. نظام آموزشی در سراسر آلمان متفاوت است و این به خاطر آن است که هر ایالت، خود برای سیاستهای آموزشی اش تصمیم می‌گیرد. با این حال، بیشتر دانش‌آموزان از سن ۶ تا ۱۰ یا ۱۲ سالگی در مدرسه ابتدایی^۳ حضور می‌یابند. به عبارت دیگر، طول دوره ابتدایی برای بیشتر ایالات ۴ سال است؛ به جز ایالت‌های برلین و «براندنبرگ»^۴ که طول سالهای تحصیل در دوره ابتدایی ۶ سال است [۴].

آموزش متوسطه آلمان شامل چهار نوع مدرسه است. «Gymnasium» برای آماده‌سازی دانش‌آموزان برای تحصیلات دانشگاهی طراحی شده است که در پایان آن، یعنی پس از سال ۱۲ یا ۱۳ تحصیلات، آزمون نهایی «Abitur» انجام می‌شود. مدارس «Realschule» برای دانش‌آموزانی طراحی شده‌اند که از نظر هوشی در سطح متوسطی هستند. در این مدارس پس از اتمام دوره، یعنی در سال دهم، آزمون نهایی «Mit-tlere Reife» انجام می‌شود. مدارس «Hauptschule» دانش‌آموزان را برای آموزش حرفه‌ای آماده می‌کنند. این مدارس نیز به دو گروه تقسیم

کلیدواژه‌ها: آموزش جغرافیا، آلمان، استاندارد، راهبردهای یاددهی-یادگیری.

اشاره

در این شماره و چند شماره بعدی به معرفی «آموزش جغرافیا» در دوره‌های معادل راهنمایی و متوسطه ایران در برخی از کشورهای جهان می‌پردازیم. این مجموعه برگرفته از مطالعه تطبیقی برنامه درسی جغرافیا در دوره‌های راهنمایی و متوسطه در کشورهای ایران، هندوستان، مصر، برزیل، کانادا، استرالیا و آلمان است که توسط دکتر مهدی چوبینه، با نظارت دکتر محمود معافی در کمیته علوم انسانی «مؤسسه پژوهشی برنامه‌ریزی درسی و نوآوریهای آموزشی» در ۱۳۸۹ انجام شده است.

موقعیت جغرافیایی آلمان

همان‌طور که در نقشه بالا ملاحظه می‌شود، آلمان (ژرمنی) کشوری است که در مرکز اروپا قرار گرفته است. این کشور با ۹ کشور اروپایی هم‌مرز است. آلمان از شمال با دانمارک، از مشرق با جمهوری چک و کشور مجارستان، از جنوب با اتریش و سوئیس، از جنوب غربی با فرانسه و بلژیک و از غرب با لوگزامبورگ و هلند هم‌مرز است.

آلمان بین کشورهای اروپایی دومین کشور به لحاظ وسعت است. این کشور صنعتی‌ترین کشور اروپا و اقتصاد آن بعد از آمریکا و چین، سومین

جدول ۱. نمونه جدول درسی یک مدرسه گیمنازیوم در ایالت باواریا

زمان	دوشنبه	سه‌شنبه	چهارشنبه	پنج‌شنبه	جمعه
۸ - ۸/۴۵ صبح	لاتین	زیست‌شناسی	آموزش خواندن	ریاضیات	زیست‌شناسی
۹/۴۵ - ۹/۳۰ صبح	آلمانی	فیزیک	آموزش خواندن	سیاست- اقتصاد	ایزاشناسی
۹/۵۰ - ۱۰/۳۵ صبح	انگلیسی	انگلیسی	سیاست- اقتصاد	تربیت‌بدنی	شیمی
۱۱/۳۵ - ۱۱/۲۰ صبح	تاریخ	لاتین	ریاضیات	تربیت‌بدنی	موسیقی
۱۲/۱۵ - ۱۱/۳۰ شب	هنر	علوم اجتماعی	لاتین	جغرافیا	انگلیسی
۱۲/۱۵ - ۱ شب	هنر	ریاضیات	انگلیسی	آلمانی	آلمانی
۲/۴۵ - ۲ شب	شیمی			فیزیک	
۲/۴۵ - ۳/۳۰ شب	جغرافیا			لاتین	
۳/۳۰ - ۴/۱۵ شب	موسیقی			لاتین (واحد اضافی)	
۴/۱۵ - ۵ شب	ریاضی (واحد اضافی)				

آموزش جغرافیا در مدارس نظری یا گیمنازیوم بیشتر از دیگر مدارس مورد توجه قرار می‌گیرد

ایالات ابلاغ شد و برای پایه‌های ۱۲-۷ دوره متوسطه مورد پذیرش قرار گرفت.

در آلمان، جغرافیا در مرحله اول تحصیل درهم‌تنیده و در دوره اول متوسطه از طریق درسی مستقل با نام جغرافیا آموزش داده می‌شود. در مرحله اول تحصیلی (۱۰/۱۲-۶ سالگی)، جغرافیا به‌عنوان یک درس درهم‌تنیده با نام «ساجان تربخت» (علوم طبیعی و انسانی) به دانش‌آموزان تدریس می‌شود. در پایه‌های بعدی (دوره متوسطه)، جغرافیا به‌صورت یک درس مستقل و اجباری به دانش‌آموزان آموزش داده می‌شود. در مرحله اول تحصیل (دوره ابتدایی یا گراند شوله) که در بیشتر ایالات آلمان معمولاً یکی است و دانش‌آموزان ۱۰-۶ ساله را در ۱۶ ایالت و یا ۱۲-۶ ساله را در ۴ ایالت آلمان زیر پوشش قرار می‌دهد، جغرافیا به‌صورت یک درس درهم‌تنیده آموزش داده می‌شود و این کار مقدمه‌ای برای آموزش موضوعات مستقل بعدی است.

در دوره دوم تحصیلی یا مرحله اول متوسطه (میت لرو شولا سچلوب) که شامل انواع متفاوت مدرسه، یعنی هایت شوله، رال شوله، گرامت شوله و گیمنازیوم، است و انتخاب یکی از آنها به نظر والدین و عملکرد دانش‌آموزان در مرحله اول بستگی دارد، دانش‌آموزان سنین ۱۰ تا ۱۵ یا ۱۶، به ۵ یا ۶ کلاس تقسیم می‌شوند. در این مرحله که مرحله دوم تحصیل است، جغرافیا به‌صورت یک درس مستقل آموزش داده می‌شود. در مرحله سوم تحصیلی که دانش‌آموزان ۱۹-۱۵ ساله را زیر پوشش قرار می‌دهد و گرامر اسکول (گیمنازیوم یا

می‌شوند: در مدارس «Hauptschulabschluss» پس از پایه نهم یک آزمون نهایی انجام می‌شود، اما در مدارس «Realschulabschluss» در پایه دهم آزمون نهایی اخذ می‌شود.

جدول ساعات درسی

جدول ساعات درسی در ایالت‌های آلمان متفاوت است. آموزش جغرافیا در مدارس نظری یا گیمنازیوم بیشتر از دیگر مدارس مورد توجه قرار می‌گیرد. این درس یا درس مطالعات اجتماعی در این مدارس در همه سالها آموزش داده می‌شود. طی سالهای تحصیل در این مدارس ۸ تا ۹ سال است. نمونه‌ای از جدول درسی مدارس گیمنازیوم در پایه دهم در جدول ۱ آمده است. درس جغرافیا معمولاً یک جلسه ۴۵ دقیقه‌ای در هفته است و طول سال تحصیلی نیز معمولاً بین ۳۶ تا ۴۰ هفته است.

آموزش جغرافیا در دوره متوسطه در آلمان

از سال ۲۰۰۴، بنا به تصویب «شورای وزیران آموزش و پرورش» و هنر «ایالات فدرال» تصمیم گرفته شد در برخی از موضوعات درسی برنامه درسی ملی تولید شود که البته جغرافیا شامل آن نبود. اما استادان و معلمان جغرافیا خود به این نتیجه رسیدند که تولید یک برنامه درسی استاندارد در درس جغرافیا، برای بهبود وضعیت آموزشی این درس لازم است. «انجمن جغرافیای آلمان» نخستین قدم را در این زمینه برداشت و تمام انجمنهای جغرافیایی و معلمان روی آن تفاهم کردند. این برنامه در سال ۲۰۰۷ به

جدول ۲. شایستگیهای محوری محتوای آموزش جغرافیای دوره متوسطه از آلمان

حوزه‌های شایستگی	شایستگیهای محوری
دانش خاص در مورد جغرافیا	توانایی درک فضاها در مقیاسهای متفاوت نظیر نظامهای جغرافیایی طبیعی و انسانی و تحلیل تعامل بین انسان و محیط
درک فضایی	توانایی درک خود در فضای جغرافیایی (مهارتهای آشنایی توپوگرافیکی، شایستگیهای خواندن نقشه، شناخت فضای واقعی و تفکر در مورد ادراکات فضایی)
روشهای کسب اطلاعات	توانایی در جمع‌آوری و ارزیابی اطلاعات مرتبط جغرافیایی و علم زمین‌شناختی و فضای واقعی از طریق رسانه‌ها و همین‌طور توصیف مراحل جمع‌آوری اطلاعات در جغرافیا
ارتباطات	توانایی درک اطلاعات جغرافیایی، بیان و ارائه آن و بحث در مورد آن با دیگران به نحو مناسب
ارزش‌یابی	توانایی ارزیابی اطلاعات فضایی و مسائل جغرافیایی، اطلاعات در رسانه‌ها و بصیرتهای جغرافیایی در ارتباط با معیارهای فضایی و در زمینه ارزشهای موجود
عمل	توانایی و تمایل به عمل بر طبق شرایط طبیعی و اجتماعی در زمینه‌های مختلف عمل

زمان جلسات درسی در هفته برای آموزش جغرافیا در اختیار نیست، اما طول یک جلسه درسی ۴۵ دقیقه است. مجموعه ساعات هفتگی در دوره ابتدایی بین ۱۹ تا ۲۸ جلسه درسی در تغییر است و برنامه درسی شامل درس آموزش زبان آلمانی، ریاضی، علوم تجربی و انسانی، هنر، ورزش و مذهب است.

در مرحله دوم دوره متوسطه، یعنی کلاسهای ۱۰-۸، شرایط فرق می‌کند و با توجه به نوع مدرسه، برنامه‌های درسی متفاوت است. در همه این مدارس جغرافیا یک ماده درسی اجباری است (هایت شوله، رال شوله، گزامت شوله و گیمانازبوم). معمولاً به آموزش جغرافیا به شکلهای متفاوت توجه می‌شود. عموم ایالتها ترجیح می‌دهند حداقل ۲ تا ۳ ساعت در هفته را به علوم اجتماعی اختصاص دهند که این امر به شرایط و نیاز مدارس بستگی دارد. مدارس این اختیار را دارند که خود ۳۰ درصد از رؤس مطالب را انتخاب کنند و در حدود ۸ تا ۹ جلسه درسی را در طول یک سال به آموزش جغرافیا اضافه کنند. به طور کلی برای آموزش جغرافیا در کلاسهای ۶-۵، حدود ۲۸ جلسه درسی و در کلاسهای ۱۰-۷، در حدود ۳۰ جلسه درسی به آموزش جغرافیا در ایالتهای متفاوت اختصاص داده می‌شود. شرایط تدریس توسط ایالتهای مشخص می‌شود. در مجموع شرایط مناسب در کلاس درس و اندازه آن، به مدارس تجویز می‌شود و همین‌طور مواد کمک آموزشی که برای بصری کردن محتوای درسی لازم‌اند، توصیه می‌شوند؛ استفاده از فناوری رایانه به‌عنوان منبعی برای آموزش جغرافیا، و عکسهایی که از اقمار مصنوعی و هوایی تهیه می‌شوند، انجام کارهای میدانی، در آموزش جغرافیا به‌شدت مورد تأکید است.

راهبردهای یاددهی-یادگیری در آموزش جغرافیا

روشهای تدریس جغرافیا متأثر از انتظارات از دانش‌آموزان و استانداردهای آموزشی مورد نظر است. برخی از این انتظارات سنتی هستند، مانند مشاهده، توصیف، تشریح، و بحث و گفت‌وگو در مورد پدیده‌ها، رخدادهای ساختارها و فرایندهای طبیعی و انسانی. برخی نیز نوین هستند، برای مثال استفاده از منابع اینترنتی، پردازش اطلاعات، محاسبه،

ابریستوفه) نام دارد و یا مدرسه فنی و حرفه‌ای (دانش‌آموزان ۱۹-۱۶ ساله) که با نام بروف شوله و فاجوبر شوله مشهور است، جغرافیا به‌صورت درس اجباری آموزش داده می‌شود و در مرحله سوم تحصیل (کلاسهای ۱۳-۱۱) به صورت درسی اختیاری و در مجموعه گروه درسهای علوم اجتماعی آموزش داده می‌شود.

در آلمان برنامه درسی جغرافیا شامل یک‌سلسله رهنمودهای کلی است و تنها تدریس ۷۰ درصد محتوا به مدارس توصیه می‌شود و انتخاب ۳۰ درصد بقیه آن در اختیار مدرسه است. شورای مدرسه، رؤس مطالب را با توجه به کلاس مشخص می‌کند. معلم با توجه به علائق دانش‌آموزان و شرایطی سنی آنها، رؤس مطالب را انتخاب می‌کنند. در سطوح بالا، تأکید بر انجام کارهای مستقل توسط دانش‌آموزان است. از اصول آموزش جغرافیا، حرکت از محیط نزدیک به یک محیط دور و از محیط آشنا و محلی به محیط ناآشنا (ناحیه‌ای، کشوری و یا جهانی) است.

هدف اصلی آموزش جغرافیا در آلمان

مهم‌ترین هدف آموزش جغرافیا در آلمان ایجاد بصیرت در زمینه درک ارتباطات بین شرایط طبیعی و فعالیتهای انسانی در نقاط گوناگون جهان و آگاهی در مورد ساختارها، فرایند و مسائل حاصل از تعامل این دو برای پیدا کردن راه‌حلهای عاقلانه در خصوص حل مشکلات است.

محتوای آموزش جغرافیای دوره متوسطه (راهنمایی و دبیرستان) در آلمان، حول و حوش شش شایستگی مهم سازمان‌دهی شده است. جدول ۲ محور این شایستگیها را نشان می‌دهد.

در جدولهای ۳ تا ۸، مقاصد آموزش جغرافیا به همراه استانداردهای شایستگیهای مربوط به هر مقصد ارائه شده است. به‌منظور جلوگیری از طولانی شدن مقاله، تنها یک یا دو استاندارد برای هر مقصد آموزشی به‌عنوان نمونه ارائه شده است. علاقه‌مندان برای اطلاع بیشتر از تفصیل استانداردها می‌توانند به اصل پژوهشی که این مقاله از آن اقتباس شده است، مراجعه کنند.

در آلمان و در دوره اول متوسطه، تصویر واضحی در ارتباط با مدت

جدول ۳. اهداف آموزش جغرافیا در دوره متوسطه در آلمان و استانداردهای مربوط به دانش جغرافیایی

اهداف	استانداردها
توانایی توصیف زمین به عنوان یک سیاره	* ویژگیهای بنیادی سیاره زمین را توصیف کنند (برای مثال، اندازه، شکل، ساختار، انحراف محور زمین و نیروی جاذبه) * موقعیت و حرکات زمین و پیامدهای آن را در منظومه شمسی شرح دهند (برای مثال، روز، شب و پیدایش فصلها)
توانایی درک انواع و اندازه فضاها نظیر سیستمهای طبیعی جغرافیایی	* طبقات متفاوت کره زمین (نظیر اتمسفر، زیست کره، سنگ کره و هیدروسفر) را نام ببرند و تعاملات بین آنها را توصیف کنند. * جنبه‌های فضایی پدیده‌های جغرافیایی طبیعی و ساختارهای آن را توصیف و تشریح کنند (برای مثال آتشفشانها، زلزله، سیستمهای زهکشی و عوارض کار سنتی) * ساختارهای فضایی گذشته زمین را شرح دهند (برای مثال حرکات صفحات تکتونیکی و دوران یخچالی)
توانایی درک انواع و اندازه فضاها، نظیر نظامهای جغرافیایی انسانی	* گذشته و حال ساختارهای فضایی جغرافیایی انسانی را توصیف و تشریح کنند و بتوانند ساختارهای آینده را پیش‌بینی کنند (برای مثال، سازمانهای سیاسی، ساختارهای اقتصادی- فضایی و توزیع جمعیت) * عملکردهای عوامل فضایی، جغرافیایی و انسانی را توصیف و تشریح کنند (برای مثال، ایجاد مکانهای سکونت از طریق شبکه‌های کاری حمل و نقل)
توانایی تحلیل ارتباطات انسانی- محیطی در انواع و اندازه‌های متفاوت تقسیمات فضایی	* عملکرد و تعاملات سیستمی بین عوامل طبیعی و انسانی را در استفاده و شکل‌دهی فضاها توصیف و تحلیل کنند (برای مثال، انتخاب مکان برای یک شرکت، کشت یک محصول، بهره‌برداری از معدن، تولید انرژی، گردشگری، شبکه‌های حمل و نقل و اکولوژی شهری) * پیامد استفاده و شکل‌دهی به فضاها را توصیف کنند (برای مثال، پاک‌سازی جنگلها، آلودگی آب، فرسایش خاک، تحولات طبیعی، تغییرات اقلیمی، کمبود آب و شوری خاک)
توانایی تحلیل انواع و اندازه‌های متفاوت فضا در ارتباط با مسائل خاص	* سوالات جغرافیایی را تنظیم کنند (برای مثال، موقعیت مناسب و یا نامناسب، کیفیت شرایط زندگی در شهرکها و شهرها در یک کشور و برای یک مکان خاص، مثلا منطقه مسکونی خود، ایالت، یک مرکز تجمع جمعیتی، آلمان، اروپا، ایالات متحده آمریکا و روسیه)

جدول ۴. اهداف آموزش جغرافیا در دوره متوسطه در آلمان و استانداردهای مربوط به شایستگی در درک فضایی

اهداف	استانداردها
اکتساب دانش توپوگرافی پایه	* از دانش پایه‌ای در مقیاسهای متفاوت برخوردار باشند (برای مثال نامها و مکان قاره‌ها و اقیانوسها، رشته‌کوه‌های مهم زمین، ایالات مهم آلمان، شهرها و رودهای مهم اروپا)
توانایی قرار دادن پدیده‌ها و اطلاعات جغرافیایی در سیستمهای فضایی	* موقعیت یک مکان را توصیف کنند و سایر پدیده‌ها و حقایق جغرافیایی را در ارتباط با سایر واحدهای مرجع جغرافیایی (برای مثال رودها و کوهستانها) بیان کنند
توانایی استفاده از نقشه‌ها به نحو مناسب	* عناصر اصلی یک نقشه را فهرست کنند (برای مثال، سیستم تصویر، تعمیمها، و مسطح نشان دادن کره و ناهمواری) و توصیف کنند چگونه یک نقشه درست می‌شود
درک مهارتها در فضای واقعی	* موقعیت خود را در فضای واقعی با کمک یک نقشه و سایر پدیده‌ها تعیین کنند (برای مثال، عوارض زمین، نام خیابانها، قطب‌نما و GPS (سیستم تعیین موقعیت جهانی))
توانایی تفکر روی ادراکات فضایی و ساخته شده‌ها	* نقشه‌های شناختی و ذهنی را که ادراکات انتخابی و ذهنی را نشان می‌دهند، به کار گیرند و توصیف کنند (برای مثال، مقایسه نقشه‌های ذهنی دانش‌آموزان آلمانی و ژاپنی)

جدول ۵. اهداف آموزش جغرافیا در دوره متوسطه در آلمان و استانداردهای مربوط به شایستگی روش کسب دانش

اهداف	استانداردها
دانش جغرافیایی / علم زمین‌شناختی مرتبط با منابع و اشکال اطلاعات و راهبردهای اطلاعات	* منابع اطلاعاتی مرتبط جغرافیایی را فهرست کنند؛ هم سنتی (برای مثال، کتابها و مطالعه میدانی) و هم فنی (برای مثال، اینترنت و DVDS) * اشکال اطلاعات مرتبط جغرافیایی / رسانه‌ای (برای مثال، نقشه‌ها، تصویرها، عکسهای هوایی، نمودارها، متون، اشکال و کره جغرافیایی) را فهرست کنند
توانایی گردآوری اطلاعات برای پاسخ‌گویی به سؤالات جغرافیایی / علوم زمین	* اطلاعات را از نقشه‌ها، متنها، تصویرها، آمارها، نمودارها و غیره، در ارتباط با مسائل خاص، مشکلات و مقاصد انتخاب کنند
توانایی پردازش اطلاعات به‌منظور پاسخ‌گویی به سؤالات جغرافیایی / علوم زمین	* اطلاعات مرتبط جغرافیایی را از منابع سنتی و جدید و از طریق تحقیق فردی و استنباطهای مهم فردی سازمان‌دهی کنند
توانایی توصیف مراحل روشی به شکل ساده، برای به‌دست آوردن اطلاعات جغرافیایی / علوم زمین	* سؤالات جغرافیایی ساده‌ای را به‌طور مستقل مطرح کنند و فرضیاتی را برای پاسخ‌گویی به این سؤالات تنظیم کنند * راههای ساده‌ای را برای آزمون فرضیات توصیف کنند و به‌کار گیرند

جدول ۶. اهداف آموزش جغرافیا در دوره متوسطه در آلمان و استانداردهای مربوط به شایستگی ارتباطات

اهداف	استانداردها
توانایی درک و بیان اظهارات جغرافیایی / علوم زمین	* اظهارات مرتبط جغرافیایی را که به‌صورت مکتوب و یا شفاهی است، با زبان روزمره و زبان خاص علمی درک کنند
توانایی صحبت‌کردن درباره حقایق جغرافیایی / علوم زمین، بحث درباره آنها و اظهار عقیده‌ای که دارای مبنای محکمی باشد	* اظهارات منطقی و بحثهای کیفی جغرافیایی خود و سایر افراد را در ارتباط با مسائل جغرافیایی تشخیص دهند و نسبت‌به آنها به شکل مناسبی واکنش نشان دهند * اظهارات جغرافیایی را سبک و سنگین کنند، به ارزیابی آنها بر مبنای مثالهای انتخاب شده دست بزنند، نظر خود را بیان و عقیده‌ای محکم مطرح کنند و یا با عنایت به نظر مطرح شده، عقیده‌ای بینابینی ارائه دهند (برای مثال، از طریق ایفای نقش و طرح یک سناریو)

جدول ۷. اهداف آموزش جغرافیا در دوره متوسطه در آلمان و استانداردهای مربوط به شایستگی ارزش‌یابی

اهداف	استانداردها
توانایی ارزیابی و وضعیتهای انتخابی فضایی و یا حقایق که مستلزم کاربرد دانش جغرافیایی / علوم زمین است	* معیارهای عمومی و خاص موضوعی را برای ارزش‌یابی نام ببرند (برای مثال، اکولوژیکی / تناسب اقتصادی، اهمیت آن در حال و آینده، و دورنمای موضوع)
توانایی ارزش‌یابی اطلاعات جغرافیایی / علوم زمین مرتبط و انتخاب شده از رسانه‌ها با توجه به معیارهای داده شده (شایستگی رسانه‌ای)	* اطلاعات به‌دست آمده از منابع سنتی و مدرن را ارزیابی کنند (برای مثال، کتابهای درسی مدرسه، روزنامه‌ها، اطلسها و اینترنت) و ارزش مطالعه میدانی خودشان را در ارتباط با توضیحات عمومی و اهمیت آنها را برای سؤال و یا مشکلی خاص توضیح دهند
توانایی ارزش‌یابی بصیرتها و دورنماهای جغرافیایی / علوم زمین در ارتباط با اهمیت و پیامد آنها در جامعه	* عقیده‌ای منتقدانه را در مورد پیامدهای بصیرتهای جغرافیایی انتخاب شده در زمینه‌های تاریخی و اجتماعی بیان کنند (برای مثال، پیامدهای برداشتهای مختلف از گزارشات کاشفان جهان)
توانایی ارزیابی حقایق / فرایندهای جغرافیایی / علوم زمین انتخاب شده در ارتباط با ارزشها و هنجارهای جغرافیایی و بین‌رشته‌ای	* ارزشها و هنجارهای جغرافیایی مرتبط را فهرست کنند (برای مثال، حقوق بشر، حفاظت از محیط، و توسعه پایدار)

جدول ۸. اهداف آموزش جغرافیا در دوره متوسطه در آلمان و استانداردهای مربوط به شایستگی روش کسب دانش

اهداف	استانداردها
دانش اطلاعاتی و راهبردهای مرتبط برای عمل	● سبکهای زندگی اجتماعی و محیط قابل قبول، فعالیتهای اقتصادی، تولیدات و راه‌حلهای (برای مثال، استفاده از حمل و نقل عمومی، کشاورزی ارگانیک، و تجدیدپذیر بودن منابع انرژی)
انگیزه و علاقه به حوزه‌های عمل جغرافیایی و علوم زمین	● تنوع طبیعت و فرهنگ در محل زندگی خود و سایر نواحی ● مسائل مرتبط با جغرافیایی در سطوح محل، ناحیه، کشور و جهان (برای مثال، آلودگی اقیانوسها، وسیل و فقر در کشورهای در حال توسعه)
تمایل به انجام عملی خاص در ارتباط با وضعیتهای جغرافیایی علوم زمین (عمل آگاهانه، اقدام سیاسی و عمل روزمره)	● آماده کردن سایر افراد با اطلاعات جغرافیایی درباره حوزه‌های عمل مرتبط (برای مثال، راه‌حلهای محیطی و اجتماعی قابل قبول، ضرورت احداث یک بند یا دیوار حائل در مناطق سیل خیز، توسعه شهری پایدار، و کشاورزی پایدار)
توانایی تفکر در مورد اعمال با عنایت به اثرات طبیعی و جنبه‌های اجتماعی	● درباره توانایی افراد و یا اعمال واقعی با توجه به زمینه‌های جغرافیایی بحث کنند ● پیامدهای فضایی اعمال انتخاب شده افراد را به لحاظ محیطی و اجتماعی ارزیابی کنند و در مورد شقوق جای‌گزین بیندیشند و نتیجه آن را توضیح دهند

تبدیل اطلاعات، طرح و بیان مسئله، مطالعه میدانی، تهیه گزارش، نقد

اطلاعات، پیش‌بینی، نقشه‌خوانی، نقشه‌سازی و تفسیر عکسها و نمودارها.

یکی از روشهای مرسوم در بیشتر درسها، به‌خصوص درس جغرافیا،

بازدیدهای یک‌روزه و شرکت در فعالیتهای جمعی است. در این شیوه،

دانش‌آموزان از نزدیک با موضوعاتی که در کلاس مطالعه کرده‌اند، آشنا

می‌شوند و می‌توانند با انجام کارهای عملی، لذت کار دسته‌جمعی را درک

کنند. نمونه زیر مربوط به بازدید دانش‌آموزان یکی از مدارس آلمان از یک

مزرعه است که گزارش آن توسط دانش‌آموزان در صفحه اینترنتی مدرسه

نیز منتشر شده است.

در مدرسه زیبای «Käthe-Kollwitz-Schule» که با رنگ‌آمیزیهای

داخلی خود جذابیت فراوانی به‌دست آورده است، دانش‌آموزان نوجوان

تشویق می‌شوند که همه‌روزه وظایف و تلاشهای جدیدی را برعهده بگیرند.

در این فعالیتهای و سفرهای کوتاه، دانش‌آموزان نتایج و تجربیات فردی و

اجتماعی خوب کسب می‌کنند. این فعالیتهای همواره به تعهد و مسئولیت

بیشتر در دانش‌آموزان منجر می‌شود.

بین گزارشی است از برنامه بازدید کلاس «ب دبیرستان» Käthe-Koll-

witz» در منطقه «راتینگن»^۹ که توسط دانش‌آموزان این کلاس تهیه شده

است.
در ۱۷ آوریل سال ۲۰۰۸، کلاس ما به همراه معلم کلاس خانم **هامراشمیت** سفر کوتاهی به یک مزرعه «گرشاک»^۷ در بخش «ولبرت»^۸ داشت. ما قبلاً در کلاس جغرافیا درباره کشاورزی در کشور آلمان بحث کرده بودیم، اما این بازدید و زندگی چند ساعته در این مزرعه با آن بحثهای کلاسی کاملاً متفاوت بود.

وقتی از اتوبوس پیاده شدیم، بوی ناراحت‌کننده‌ای در فضای محل به مشام می‌رسید که تأثیر آن را می‌توانستیم در صورت یکدیگر ببینیم. اما خیلی زود به آن عادت کردیم. بعد از یک توضیح مختصر توسط خانم مزرعه‌دار، او ما را به چهار گروه تقسیم کرد که شامل: گروه متخصص غذا، گروه متخصص گوساله‌ها، گروه متخصص علفها و گروه متخصص گاوها بود. به هر یک از گروه‌ها پوشه‌ای حاوی یک متن، وظایفی که باید انجام دهند و یک سطل که چیزهای متفاوتی داخل آن بود، داده شد. ما در گروههای خود باید درباره متن صحبت و درباره پرسشها و پاسخها بحث می‌کردیم. مثلاً گروه متخصص گاوها، باید در انبار علوفه تعیین می‌کرد که گاوها چه علوفه‌ای می‌خورند و هر گاو در ازای علوفه‌ای که می‌خورد، چند لیتر شیر در روز می‌دهد. بعد دانش‌آموزان علوفه‌ها را وزن می‌کردند و به

گاوها غذا می‌دادند.

وقتی همه گروهها وظایف خود را انجام دادند، همگی در یکجا جمع شدیم و هر گروه گزارش کار خود و وظایفی را که انجام داده بود، به بقیه ارائه کرد. با ایین حساب ما با همه بخشهای دامداری آشنا شدیم. در این مزرعه، حیوانات دیگری مانند مرغ و خروس و بز نیز نگهداری می‌شد. در پایسان خودمان را مرتب کردیم که محل را ترک کنیم؛ به خصوص برخی دختران که موهایشان پر از کاه و علوفه شده بود و خنده‌دار شده بودند. هنگامی که دوباره سوار اتوبوس شدیم، کمی ناراحت به نظر می‌رسیدیم؛ چرا که همه دوست داشتند زمان بیشتری را در مزرعه بمانند. این بازدید برای همه ما بسیار جالب بود. به خصوص از کارهای گروهی خیلی لذت بردیم. چنین فعالیتهای بازدیدهایی را به همه کلاسها توصیه می‌کنیم. دانش‌آموزان کلاس ۶ ب مدرسه (Käthe Kollwitz) در راتینگن [۶].

ارزش‌یابی از آموخته‌های فراگیرندگان

با وجود این که نظام آموزشی آلمان متمرکز نیست و هر یک از ۱۶ ایالات فدرال آلمان نظام آموزشی خود را دارند، اما سیستم نمره‌دهی چند درجه‌ای در همه ایالتها یکسان است و این براساس قانون مصوب شورای وزیران آموزش و پرورش ایالات در ۳ اکتبر ۱۹۶۸ است که هنوز هم اجرا می‌شود. کارنامه مدرسه در آلمان سندی رسمی است که در آن، هر مدرسه دستاوردهای علمی هر دانش‌آموز را در فرم خلاصه‌شده‌ای ثبت می‌کند. در نظام آموزشی آلمان از دو کارت گزارش استفاده می‌شود که یکی به والدین و دانش‌آموز داده می‌شود و دیگری در مدرسه می‌ماند. این کارت دارای سه ویژگی است:

- اول، کارت گزارش مدرسه سندی رسمی است که باید با توجه به قوانین دولتی و رسمی تکمیل شود. محتویات سند رسمی را پس از تکمیل و امضا توسط مدیر و معلم کلاس درس نمی‌توان تغییر داد و یا حذف کرد.
- دوم، کارنامه مدرسه نه تنها یک سند رسمی ارزیابی در مدرسه است، بلکه گواهی‌نامه‌ای برای ورود به کلاس بعدی، یا برای توصیه در مورد نوع مدرسه بعدی که مدرسه نظری باشد یا حرفه‌ای. از این کارنامه حتی می‌توان به عنوان گواهی‌نامه‌ای برای یافتن کار استفاده کرد. پدر و مادر ممکن است تمام اطلاعات در مورد دستاوردهای فرزند خود را از مدرسه درخواست کنند.
- سوم، مندرجات این کارنامه‌ها باید قبل از برگزاری جلسه رسمی گزارش کارنامه‌های دانش‌آموزان که جلسه‌ای است متشکل از معلمان و نمایندگان والدین، تکمیل شده باشد.

کارنامه گزارشی مدارس شامل دستاوردهای علمی و رفتارهای دانش‌آموز مرتبط با تحصیل و رعایت قوانین اجتماعی است. گزارش کارنامه علمی دانش‌آموزان شامل شش سطح است که عبارت‌اند از:

۱. خیلی خوب^۹
 ۲. خوب^{۱۰}
 ۳. رضایت‌بخش^{۱۱}
 ۴. قابل قبول^{۱۲}
 ۵. ضعیف^{۱۳}
 ۶. خیلی ضعیف^{۱۴}
- گرفتن نمرات ۱ تا ۴ به معنای قبولی و ارتقا به پایه بالاتر است و نمرات ۵ و ۶ به معنای رد شدن است.
- ارزش‌یابی با استفاده از شیوه‌های زیر صورت می‌گیرد:
۱. شفاهی (توانایی دانش‌آموز در مشاهده، توصیف، تشریح و بحث و گفت‌گو با دیگران).
 ۲. کارهای عملی، مانند تهیه گزارش، نقشه، مطالعه کار میدانی، تفسیر عکس و نقشه.
 ۳. ارزش‌یابی کتبی که از فعالیتهای دانش‌آموزان صورت می‌گیرد.

پی‌نوشت

1. Lander
2. Kindergarten
3. Grundschule
4. Bamdenburg
5. Ratingen
6. Hammerschmidt
7. Greshake
8. Velbert
9. Sehr gut
10. Gut
11. Befriedigend
12. Ausreichend
13. Mangelhaft
14. Ungenugend

منابع

1. Educational Standards in Geography for Intermediate school Certificate, German Association for Geography, April 2007.
2. Where from and where to go, Curriculum in geography education from Primary school to graduation, Chris Steenstra and Yoop Vander schee, 2008.
3. www, German Geography, Wikipedia
4. <http://www.euroeducation.net/profi/germanco.htm>
5. [http://en.wikipedia.org/wiki/Education_in_Germany#Model timetables](http://en.wikipedia.org/wiki/Education_in_Germany#Model_timetables)
6. http://www.gut-hixholz.ed/Ein-tolles-Erlebnis-auf-dem-Lernbauernhof-Gut-Hixholz_337.
7. <http://www.kksreal.de/schule/merkmale/merkmale.html>
8. Cultural barriers in educational evaluation: A comparative study on school report cards in Japan and Germany International Education Journal, 2006, 7(3), 273-283.

